

# ALIKONULMA VE GERİ DÖNÜŞ UYGULAMALARI

Vatansız bireyleri keyfi alıkonulmadan koruma

[Sorun nedir?](#)

[Cephe hattı mülteci görevlisi olarak ne yapabilirim?](#)

[Politika düzeyinde nelerin değişmesi gerekiyor?](#)

[Bu konu hakkında daha fazla bilgi ve ek kaynaklar](#)

## SORUN NEDİR?

Vatansızlığı tespit etmede ve vatansız bireyleri korumada başarısız olmak **haksız alıkonulmalara** ve diğer **ciddi insan hakları ihlallerine** neden olabilir.

- **Kabul sürecinde alıkonulma:** Uyrukları hakkında belirsizlik sebebiyle vatansız mültecilerin kabul merkezlerinde kalış süresi uzayabilir, bazı durumlarda ise alıkonulurlar; [Kabul Koşulları Yönetmeliği](#) ve diğer mevzuata aykırı ve haksız bir biçimde hareket özgürlükleri kısıtlanır.
- **İhraç amacıyla alıkonulma:** Vatansız oldukları tespit edilmemiş vatansız bireyler, menşe ülkelerine ya da vatandaşı olmadıkları için bir önceki ikametlerine dönme imkânları olmasa dahi, ihraç amacıyla haksız bir biçimde uzun süreli ve mükerrer şekilde alıkonulma riski taşırlar.
- **Gerİ gönderme:** Irak, Suriye ya da Etiyopya gibi ülkelerden gelen ve vatansız oldukları mülteci statüsü belirleme prosedürlerinde tespit edilmeyen vatansız mültecilerin statüleri, silahlı çatışmanın sonunda geri alınabilir (sonlandırma) ve devamında alıkonulma ve/veya ciddi bir ayrımcılık ve/veya zulümle karşılaşmak üzere önceki ikamet ülkelerine (kabul edilirlerse) zorla geri dönme riski ile karşı karşıya kalırlar.

## CEPHE HATTI MÜLTECI GÖREVLİSİ OLARAK NE YAPABİLİRİM?

**TKSA: Tanı, Kaydet, Sevk Et ve Araştır!**

### 1. Vatansızlığı tanı

Herkesin bir uyruğu olduğunu veya her vatansız kişinin vatansız olduğunu bildiğini varsaymayın. Bazı kişilerin "uyruk" kavramını vatandaşlık olarak değil, etnik köken veya topluluk grubu olarak algılayabileceğinin farkında olun. Bir kişinin alıkonulmasının hukuki olup olmadığını belirlerken, tarama ve/veya durum belirleme prosedürleri sırasında vatansızlık riski ve vatandaşlık hakkındaki sorular üzerinde yeterince durulup durulmadığına ya da vatansızlık belirtilerinin kaydedilip kaydedilmediğine dikkat edin ve gerekirse daha ayrıntılı inceleyin. Örneğin:

- Başvuranın anavatanının ya da başka herhangi bir ülkenin yetkili makamları başvurunu kendi vatandaşı olarak tanıyor mu ve vatandaşlık ile ilişkilendirilen tüm haklara sahip olarak o ülkeye geri dönme imkânları var mı?
- Başvuran, [Suriye ya da Irak'taki Kürtler](#) veya [Kuveyt'teki Bidun halkı](#) gibi menşe ülkenin hükümeti tarafından vatandaş olarak tanınmayan bir gruba mı dahil?

- Başvuran, [Filistin](#) ya da [Batı Sahra](#) gibi tüm ülkelerce tanınmayan ve/veya tanınmasının o devletin tam egemenliği ya da etkin vatandaşlığı anlamına gelmediği bir bölgeden mi geliyor?
- Daha önce başarısız olan geri dönüş girişimleri var mı ve bu durum, olası geri dönüşün yapılacağı ülkenin başvuranı vatandaş olarak kabul etmediği anlamına mı geliyor?
- Başvuranın geri dönmesini mümkün kılacak seyahat ya da kimlik belgelerinin edinilmesinde gecikme ya da zorluk yaşandı mı ve bu durum, olası geri dönüşün yapılacağı ülkenin başvuranı vatandaş olarak kabul etmediği anlamına mı geliyor?

Burada daha fazla soru bulabilirsiniz: [Vatansızlığı Tespit Etmek: Tarama soruları](#)

## 2. Vatansızlık durumunu/riskini kaydedin

Bireyin kabul sürecinde vatansız olabileceğini tespit ederseniz ya da birey vatansız olduğunu iddia ediyorsa, bu önemli bilgiyi kişiyle ilgili tüm belgelere işleyin. Vatansızlığı doğru bir şekilde kaydedebilmenizi sağlayacak alan bulunmayan formlarda, bir kayıt olması için formun üzerinde bir yere not edin ve kişiyi bu konu ve gelecekteki olası önemi hakkında bilgilendirin. Gerektiğinde daha sonra erişilebilmesi için ilgili belgelerin birer kopyasını da dosyanızda saklayın.

Standart form ya da kontrol listelerinde bu bilgiyi kaydetmeye ayrılmış bir bölüm olmaması halinde, organizasyonunuz içerisindeki yetkili kişiden ilgili formların vatansızlık risk/durumunun tam olarak kaydedilebileceği şekilde düzeltilmesini isteyin.

Mülteci statüsü belirleme bağlamında, başvuranın vatansız olup olmadığı ve bu durumun onun için ne anlama geldiği belirlenmelidir. Eğer birey vatansızsa, bu durum ilgili tüm belgelere not edilmelidir ki mülteci statüsü verildikten sonra vatansız oldukları tanınsın ve kişi vatansızlığı belirlemek için (mevcutsa) uygun prosedürlere yönlendirilsin. Çoğu mülteci bir noktada evine dönebilecek olsa da bireylerin gelecekte keyfi biçimde alıkonulmalarına sebep olacak ihraç girişimleri ile karşılaşmamasını temin etmek açısından bu husus çok önemlidir.

## 3. Kişileri uzman tavsiyesine, desteğine ve bilgisine sevk edin

Çalıştığınız ülkede vatansızlık ve uyruk konusunda uzmanlaşan kuruluşları belirleyin ve yardım edip edemeyeceklerini öğrenin. Bazı [üyelerimiz](#) yardımcı olabilir. Mülteci müdahale katılımcıları için [rehberimizi/posterimizi](#), mülteciler ve sığınmacılar için [kısa rehberimizi](#) indirin ve kullanın. Bazı durumlarda, kişinin vatansız olup olmadığının belirlenmesi için herkesin ulaşamayacağı özellikli bilgi gerekecektir; bu hallerde bir uzmandan kişinin vatansız olup olmadığını doğrulayan bir rapor hazırlaması istenmelidir.

## 4. Araştırın: vatansızlık ve alıkonulma konularını araştırın.

Aşağıda daha fazla bilgi mevcut olmakla birlikte, web sitemizde çok daha fazla detay bulabilirsiniz (bağlantılar aşağıdadır). İzleyin: [vatansızlık ve alıkonulma hakkında kısa video \(Kimse Fark Etmeyecek\)](#). Vatansızlık ve alıkonulma hakkında daha fazla bilgi için:

- [ENS: Vatansız bireyleri keyfi alıkonulmadan koruma](#)
- [Alıkonulan vatansız bireylerin tespit edilmesi ve korunması için geliştirilmiş UNHCR aracı](#)
- [Vatansız bireyleri keyfi alıkonulmadan korumak için Eşit Haklar Vakfı Kılavuz İlkeleri](#)

→ [Vatansızlık Dizinimiz](#)

## POLİTİKA DÜZEYİNDE NELERİN DEĞİŞMESİ GEREKİYOR?

- [Vatansızlığın tespiti ve kaydı](#) için kullanılan prosedürleri iyileştirin.
- [Vatansızlık tespiti için etkili prosedürler belirleyin](#): hem bağımsız olarak hem de mülteci statüsü belirleme aşamasında kullanılacak prosedürler.
- Vatansız bireylerin keyfi biçimde alıkonulmasını engellemek için [yasa ve kılavuzları iyileştirin](#). Vatansızlık durumunun alıkonulma ve ihraç kararlarında dikkate alındığından emin olun. Vatansız olduğunu iddia eden kişilerin alıkonulmaktan korunmalarını, yeterli bilgi ve yasal desteğe erişmelerini, vatandaşlık durumlarının ya da Vatansız Kişilerin Statüsüne İlişkin 1954 Tarihli Sözleşme kapsamında korunma haklarının bulunup bulunmadığının belirlenmesi amacıyla vatansızlık belirleme prosedürlerine yönlendirilmelerini ve tahliye sonrasında kimlik ve temel haklara sahip olmalarını sağlayın.
- Göçmen alıkoyması ve ihraç süreçlerinde yer alan (memurlar, hakimler, avukatlar ve kâr amacı gütmeyen kuruluşlar dahil olmak üzere) kimselerle birlikte, vatansız bireylerin spesifik şartları ve korunma ihtiyaçları ile ilgili [farkındalık yaratın](#) ve vatansızlık hakkında bilgi ve kaynaklara erişebildiklerinden emin olun.

## BU KONU HAKKINDA DAHA FAZLA BİLGİ VE EK KAYNAKLAR

**Uluslararası hukukun ihlali:** Kişileri haksız alıkonulmadan koruyan, Avrupa düzeyinde ve uluslararası belirgin hukuki standartlar mevcuttur. Birçok durumda, bu standartlar ulusal mevzuatta keyfilik ve ayrımcılığa karşı düzenlenen tedbirlere yansır. Ancak bu tedbirler, vatansızlığın tespiti ve vatansız bireylerin korunmasında başarısız olunması nedeniyle çoğu durumda uygulanmazlar.

**Mükerrer ve/veya uzun süreli haksız alıkonulma:** Vatansızlık, doğası gereği genellikle vatansız insanın geri dönebileceği bir ülke olmaması anlamına gelir. Vatansızlık tespit edilmezse, Avrupa'da yasal barınma hakkı kazanmanın bir yolu da yoksa, bu kişiler defalarca başarısız ihraç girişimlerine maruz kalabilirler. Birçok ülkede, bu aynı zamanda mükerrer ve uzun süreli alıkonulma deneyimleri anlamında gelir ki yakın zamanda veya makul bir olasılıkla gerçekleşmeyecek bir ihraç amacıyla alıkoyma hukuka aykırıdır.

**Yetersiz vatansızlık tespiti:** Birçok ülkede, özel bir vatansızlık belirleme prosedürünün olmaması ve/veya mülteci statüsü belirleme prosedürlerinde vatansızlığın net bir şekilde tanımlanmaması, vatansız kişinin haksız alıkonulması ya da vatandaşı olmadığı bir ülkeye geri gönderilmesine katkıda bulunmaktadır. Bazı ülkeler, bir grup insanı vatansız olarak tespit etse de bu kişilere mülteci statüsü ya da ikincil koruma (veya başka bir yasal oturum hakkı) hakkı sağlamamaktadır. Bu kişilerin statülerini resmileştirmek için yasal bir yol bulunmayabilir. Bu koruma boşluğu kişileri belirsizlikte bırakabilir ve bazı hallerde, ihracın mümkün olmadığı açık olsa bile kişilerin süresiz olarak alıkonulmasına sebep olabilir.

### Daha fazla bilgi edinin

[Avrupa Vatansızlık Ağı Vatansız Yolculuklar](#)

[Vatansızlık Dizini](#)

[UNHCR Vatansızlığa Son internet sayfası](#)

[UNHCR'nin Vatansızlık Üzerine Bireysel Çalışma Modülü](#) [Vatansızlık ve Sosyal Kapsayıcılık Enstitüsü](#) [Devletsiz](#)

[Vatansızlık ve Sosyal Kapsayıcılık Enstitüsünde](#) ya da [Melbourne Üniversitesinde](#) bir kursa [katılın](#)

Avrupa'daki organizasyonlar, eğitim fırsatları konusunda [ENS ile iletişime](#) geçebilirler. E-posta listemize/bültenimize [abone olabilir](#), bizi sosyal medyada) takip edebilir ve [Vatansız Yolculuklar kampanyasını destekleyebilirsiniz](#).



ALIKONULMANIN EN KÖTÜ KISMI BEKLEMektir. SANKI ARTIK HIÇBİR KONTROLE SAHIP DEĞİLMİŞSİNİZ GIBI, SADECE OTURUP BEKLIYORSUNUZ. BIR BAŞKASININ SIZE KIM OLDUĞUNUZU VE ÜLKENİZİN NERESİ OLDUĞUNU SÖYLEMESİNİ BEKLIYORSUNUZ.

~ 2015'TEGÖRÜŞÜLEN PAKİSTAN'DAN POLONYA'YA GELMİŞ VATANSIZ BİR ADAM